

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.410.005.01.2021

Pan Ryszard Baszuk
Dyrektor
Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy
ul. Kozielska 20, 47-150 Leśnica

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/093 – Funkcjonowanie młodzieżowych ośrodków wychowawczych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Leśnicy ¹ , ul. Kozielska 20, 47-150 Leśnica
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ryszard Baszuk, Dyrektor Zespołu Placówek Oświatowych w Leśnicy ² , od 1 września 2015 r. Wicedyrektorem ds. MOW była Mirosława Horzela-Skrzypek ³
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie MOW do realizacji zadań 2. Realizacja przez MOW zadań opiekuńczych i wychowawczych 3. Monitorowanie skuteczności realizowanych zadań
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2021 (do 31 marca) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem oraz później do dnia zakończenia kontroli
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Damian Mielcarek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/30/2021 z 12 kwietnia 2021 r.

(akta kontroli str. 1)

---

¹ Dalej: MOW.

² Dalej: Dyrektor.

³ Od dnia 1 września 2015 r., dalej: Wicedyrektor ds. MOW.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, MOW był przygotowany do realizacji zadań na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania⁶ oraz rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w publicznych i niepublicznych w szkołach i placówkach⁷. Pomieszczenia i otoczenie MOW spełniały ogólne wymagania z zakresu bezpieczeństwa i higieny, a wychowankom zapewniono wymagane przepisami warunki mieszkaniowe. Wychowankom, w tym będącym w ciąży, zapewniono odpowiednią opiekę i wyżywienie. Osoby zatrudnione na stanowiskach nauczycieli, wychowawców, psychologów i pedagoga posiadały wymagane kwalifikacje.

W MOW realizowano zadania opiekuńczo-wychowawcze wspierane przez zajęcia, w tym resocjalizacyjne, socjoterapeutyczne, profilaktyczno-wychowawcze oraz inne o charakterze terapeutycznym. Opracowywane w procesie resocjalizacji dokumenty były zindywidualizowane oraz zawierały wymagane elementy. Zajęcia resocjalizacyjne w MOW oraz zajęcia dydaktyczne w szkołach prowadzonych w MOW, zostały prawidłowo udokumentowane. Dzienniki zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej spełniały wymagania określone w rozporządzeniu MEN w sprawie prowadzenia dokumentacji. W MOW umożliwiono wychowankom kontynuowanie nauki po ukończeniu 18 roku życia. Wychowanki po opuszczeniu MOW kontynuowały naukę (62,5% z badanej próby) oraz w mniejszym stopniu podejmowały pracę (37,5%). Zrealizowany został także wniosek sformułowany w wyniku kontroli NIK przeprowadzonej w 2017 r.

W MOW przeprowadzane były wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania ucznia, oceny efektów podejmowanych działań oraz badano poziom bezpieczeństwa wychowanek. Podejmowano także próby działań w zakresie monitoringu skuteczności realizowanych zadań, poprzez kierowanie ankiet do byłych wychowanek.

W prowadzonej w MOW dokumentacji nie odnotowywano, w postaci notatek służbowych wychowawców, niektórych sytuacji kryzysowych, które miały miejsce w ośrodku w latach 2018-2021. Według danych uzyskanych przez NIK z Policji, wystąpiły bowiem sytuacje kryzysowe, na które brak było potwierdzenia w notatkach służbowych wychowawców lub informacje zawarte w takich dokumentach nie odpowiadały treści meldunków policyjnych.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz. U. poz. 1606, dalej: rozporządzenie w sprawie MOW.

⁷ Dz. U. z 2020 r., poz. 1604, dalej: rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie MOW do realizacji zadań

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą w MOW obowiązywały procedury postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji szczególnych oraz sytuacji kryzysowych (zdarzeń nadzwyczajnych). W MOW opracowano Program Zintegrowanych Oddziaływań Wychowawczych⁹, który zawierał m.in. regulamin postępowania w sytuacjach kryzysowych. Regulamin ten zawierał procedury: 1/ przekazywania obowiązków dotyczących kierowania MOW; 2/ postępowania w przypadku kryzysu wychowawczego; 3/ postępowania na okoliczność udzielania informacji o ośrodku i wychowankach; 4/ postępowania w przypadku dowiedzenia wychowanki pod wpływem alkoholu lub środków odurzających; 5/ postępowania w przypadku ujawnienia na terenie ośrodka wychowanki będącej pod wpływem alkoholu lub środków odurzających; 6/ postępowania w przypadku podejrzenia posiadania przez wychowankę substancji przypominającej narkotyki; 7/ powiadamiania o zakłóceniu toku lekcji; 8/ postępowania nauczycieli w przypadku agresywnego zachowania ucznia; 9/ postępowania wobec aktów wandalizmu na terenie MOW; 10/ postępowania w sytuacji bójki między uczennicami na terenie ośrodka; 11/ postępowania wobec uczennicy używającej wulgaryzmów wobec rówieśniczek, agresji słownej; 12/ postępowania w sytuacji kradzieży na terenie ośrodka; 13/ postępowania w sytuacji zastraszania, wymuszania, wywierania presji na terenie ośrodka oraz innych rodzajów przemocy psychicznej; 14/ postępowania w sytuacji ataku ucznia w stosunku do nauczycieli i innych pracowników (agresja słowna, wulgaryzmy); 15/ postępowania w sytuacji agresji fizycznej ucznia w stosunku do nauczycieli/wychowawców; 16/ postępowania Dyrektora w przypadku, gdy policja dokonuje zatrzymania nieletniego sprawcy czynu karalnego przebywającego na zajęciach w szkole/ośrodku; 17/ postępowania Dyrektora, kierownika, pedagoga, psychologa szkolnego w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu na terenie ośrodka; 18/ postępowania w przypadku ujawnienia przestępstwa ściganego na wniosek pokrzywdzonego na terenie ośrodka; 19/ postępowania w przypadku żałoby po śmierci ucznia; 20/ postępowania w przypadku epizodu psychotycznego ucznia; 21/ postępowania po zaistnieniu wypadku wychowanki; 22/ postępowania w przypadku ewakuacji ośrodka; 23/ postępowania w przypadku pożaru budynku; 24/ postępowania w przypadku zagrożenia chorobą zakaźną; 25/ postępowania w przypadku zabójstwa/samobójstwa; 26/ kontaktowania się z mediami w sytuacjach kryzysowych; 27/ postępowania w przypadku ucieczki wychowanki; 28/ postępowania w sytuacjach samookaleczenia lub innych przejawów autoagresji, prób samobójczych; 29/ postępowania w trakcie przeszukania pomieszczeń; 30/ stosowania środków przymusu bezpośredniego¹⁰. W okresie objętym kontrolą dokonano jednej zmiany¹¹ w *procedurze postępowania w przypadku ucieczki wychowanki*.

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Obowiązywał od 15 listopada 2013 r., opracowany przez Radę Pedagogiczną, dalej: PZOW.

¹⁰ Do procedury załączono wzory notatek służbowych – w przypadku użycia środka przymusu bezpośredniego (załącznik nr 1) oraz w przypadku śmierci, zranienia lub wystąpienia innych widocznych objawów zagrożenia życia lub zdrowia wychowanki w wyniku użycia środka przymusu bezpośredniego (załącznik nr 2).

¹¹ Zmiana z 7 lutego 2018 r., na podstawie Zarządzenia nr 1/2018 Dyrektora Zespołu Placówek Oświatowych w Leśnicy.

Zmiana dotyczyła sposobu informowania Komendy Powiatowej Policji o ucieczce, poza godzinami pracy sekretariatu MOW.

(akta kontroli str. 130-175)

1.2. MOW przysyłał do Opolskiego Kuratora Oświaty kwartalne sprawozdania ze zdarzeń nadzwyczajnych. Sprawozdania te, zgodnie z wytycznymi¹², powinny dotyczyć: zgonu nieletniej lub innej osoby, samobójstwa nieletniej, zgwałcenia nieletniej oraz pobicia nieletniego skutkującego ciężkim uszczerbkiem na zdrowiu. W MOW nie odnotowano ww. wypadków. W ośrodku nie ustalano innego, wewnętrznego podziału i katalogu zdarzeń nadzwyczajnych. Sytuacje kryzysowe (akty wandalizmu, agresji i przemocy fizycznej wobec wychowawców i wychowanek, samookaleczania) opisywane były w notatkach wychowawców.

Dyrektor wyjaśnił, że zdarzenia takie jak m.in. akty wandalizmu, agresja i przemoc fizyczna lub psychiczna wobec innych wychowanków, agresja i przemoc fizyczna wobec wychowawców, samookaleczenia przekazywane są w formie notatek służbowych sporządzonych wg właściwości i ewidencjonowane w segregatorze (notatki służbowe). W latach 2018-2021 ewidencja i dokumentacja zdarzeń nadzwyczajnych prowadzona była na bieżąco, w miarę możliwości bezpośrednio po zdarzeniu. Opisu zaistniałej sytuacji, przebiegu, zakończenia itd., dokonywali pracownicy będący uczestnikami bądź świadkami danego zdarzenia. Najczęstszą formą dokumentacji było sporządzanie notatek służbowych, wpisów do zeszytów spostrzeżeń wychowanek, protokołów ze zwoływanych Zespołów Wychowawczych oraz w dziennikach psychologa i pedagoga. Dokumenty, tj. notatki służbowe, nałożone kary, ewentualna dokumentacja medyczna, policyjna itp. (jeżeli zdarzenie wymagało interwencji tych służb) przechowywane są w indywidualnych aktach osobowych wychowanek. W protokołach z przeprowadzonych Zespołów Wychowawczych zamieszczony jest ogólny opis zdarzenia, prezentowana postawa wychowanki, jej stosunek do sytuacji i Zespołu. Ponadto wymieniona jest nałożona kara, ewentualnie forma zadośćuczynienia poszkodowanym. Informacja o niewłaściwym zachowaniu i konsekwencjach przekazywana jest także do właściwego Sądu Rodzinnego i opiekunów wychowanek. Dziewczęta w zależności od potrzeb oraz ich roli w zdarzeniu (ofiara, sprawca), obejmowane były dodatkowym wsparciem psychologiczno-pedagogicznym, oraz w miarę możliwości konsultowane były ze specjalistami spoza placówki.

(akta kontroli str. 130-173, 327-335, 649-688)

1.3. W MOW zostały spełnione ogólne warunki, o których mowa w rozporządzeniu w sprawie bezpieczeństwa. Plan ewakuacji placówki umieszczony był w widocznym miejscu, w sposób zapewniający łatwy do niego dostęp, a drogi ewakuacyjne były oznaczone w sposób wyraźny i trwałe (§ 5 ww. rozporządzenia). Teren placówki był ogrodzony (§ 7 ust. 1 ww. rozporządzenia). Szlaki komunikacyjne wychodzące poza teren placówki zabezpieczone były w sposób uniemożliwiający bezpośrednio wyjście na jezdnię (§ 7 ust. 4 ww. rozporządzenia). W pomieszczeniach sanitarno-higienicznych zapewniona była bieżąca ciepła i zimna woda oraz środki higieny osobistej (§ 8 ust. 1 ww. rozporządzenia). Otwarta przestrzeń pomiędzy biegami schodów zabezpieczona była w skuteczny sposób, a schody wyposażone były w balustrady z poręczami zabezpieczonymi przed ewentualnym zsuwaniem się po nich. Stopnie schodów nie były śliskie (§ 16 ww. rozporządzenia). Pomieszczenia MOW, w szczególności pokój nauczycielski, sala do prowadzenia nauki w zawodzie kucharz, pokój nauczycieli wychowania fizycznego, pokoje wychowawców w internacie oraz kuchnia, wyposażone były w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję o zasadach jej udzielania

¹² Zawartymi w piśmie Opolskiego Kuratora Oświaty z dnia 9 maja 2014 r., Nr WRE.570.10.2014.

(§ 20 ww. rozporządzenia). Ponadto, pracownicy MOW odbyli przeszkolenie w zakresie udzielania pierwszej pomocy, zgodnie z zapisami § 21 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa*.

(akta kontroli str. 211-247)

1.4. Zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa*, Dyrektor przy współudziale specjalisty ds. BHP przeprowadzał, przed rozpoczęciem każdego roku szkolnego, kontrole obiektów MOW pod kątem zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków ich wykorzystania. Wyniki tych kontroli udokumentowane zostały w protokołach z dnia 29 sierpnia 2018 r., 28 sierpnia 2019 r. i 28 sierpnia 2020 r. W dokumentach tych wskazywano m.in. na przepalone świetlówki, nieoznaczenie progu sali gimnastycznej, odpadającą płytkę w łazience, nieopisane słoiki w stolarni, czy przeterminowane środki opatrunkowe w apteczkach. Wszystkie wydane po kontrolach zalecenia, dotyczące usunięcia stwierdzonych uchybień, zostały wykonane. Z ww. protokołów wynikało też, że obiekt *został przygotowany do rozpoczęcia nowego roku szkolnego, jest bezpieczny i mogą w nim przebywać uczniowie i pracownicy*. Kopie protokołów, zgodnie z § 3 ust. 2 ww. rozporządzenia, Dyrektor MOW przekazał do organu prowadzącego.

(akta kontroli str. 41-51)

1.5. Na podstawie Uchwały nr VII/68/15 Rady Powiatu Strzeleckiego z dnia 29 kwietnia 2015 r., MOW wchodził w skład Zespołu Placówek Oświatowych w Leśnicy. Zgodnie z decyzją Zarządu Powiatu Strzeleckiego¹³ trwały zarząd dla obiektów MOW ustanowiony został na rzecz Zespołu Placówek Oświatowych w Leśnicy.

(akta kontroli str. 21-40, 327-335, 343-348, 461-471)

1.6. W MOW zapewniono spełnianie warunków mieszkalnych określonych w rozporządzeniu *w sprawie MOW*. Zgodnie z § 26 tego rozporządzenia, wychowankom zapewniono: a/ pokoje mieszkalne przeznaczone dla nie więcej niż czterech osób wyposażone w łóżka jednoosobowe lub tapczany, poduszki, kołdry i bieliznę pościelową, szafkę do przechowywania rzeczy osobistych oraz szafy ubraniowe; b/ pomieszczenia rekreacyjno-wypoczynkowe; c/ pomieszczenie umożliwiające organizację spotkań całej społeczności ośrodka; d/ odpowiednio wyposażone pomieszczenia do prowadzenia zajęć oraz do indywidualnej pracy z wychowankiem; e/ miejsce umożliwiające samodzielne przygotowywanie posiłków, posiadające odpowiednie warunki do przechowywania i obróbki żywności; f/ pokój dla chorych; g/ miejsce umożliwiające samodzielne pranie rzeczy osobistych oraz ich suszenie; h/ łazienki i toalety umożliwiające korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność i zgodność z zasadami higieny.

W MOW zapewniono udogodnienia dla osób niepełnosprawnych w postaci toalet przystosowanych dla potrzeb takich osób. W budynkach wykorzystywanych przez MOW brak było windy.

W odniesieniu do zasad nadzoru nad wychowankami przebywającymi w pokoju dla chorych (izolatce), Wicedyrektor ds. MOW wyjaśniła, że *przed pandemią COVID-19 wychowanki w izolatce przebywały tylko w godzinach zajęć lekcyjnych. Nadzór nad nimi sprawują ja osobiście lub jest sprawowany przez dyrektora. Obecnie w czasach pandemii, jeśli wychowanka przebywająca w izolatce jest objęta izolacją lub kwarantanną nadzór nad nią poza godzinami zajęć lekcyjnych sprawowany jest przez wychowawcę (dodatkový dyżur). W godzinach nocnych opiekę sprawuje wychowawca dyżurujący na poziomie parteru razem z pomocą wychowawcy*.

(akta kontroli str. 211-239, 327-335, 461-471, 637-648)

¹³ Decyzja Nr 2/2015 z dnia 20 sierpnia 2015 r. w sprawie wygaśnięcia i ustanowienia trwałego zarządu.

1.7. Liczba wychowanek skierowanych¹⁴ do MOW, według danych zawartych w księdze wychowanek, wg stanu na 31 marca 2018 r., 2019 r., 2020 r. i 2021 r. wynosiła odpowiednio: 44, 44, 41 i 44, według stanu na 30 czerwca 2018 r., 2019 r. i 2020 r. odpowiednio: 37, 39 i 41, a na 30 września 2018 r., 2019 r. i 2020 r. - 33, 30, 44. Stan liczbowy wychowanek skierowanych do MOW na 31 grudnia 2018 r., 2019 r. i 2020 r., wynosił odpowiednio: 35, 36 i 41.

Liczba wychowanek przyjętych do MOW¹⁵, według stanu na 31 marca 2018 r., 2019 r., 2020 r. i 2021 r. wynosiła odpowiednio: 41, 41, 37 i 36, według stanu na 30 czerwca 2018 r., 2019 r. i 2020 r. odpowiednio: 33, 37 i 38, a na 30 września 2018 r., 2019 r. i 2020 r. - 28, 30, 40. Stan liczbowy wychowanek przyjętych do MOW na 31 grudnia 2018 r., 2019 r. i 2020 r., wynosił odpowiednio: 30, 32 i 37.

(akta kontroli str. 193, 201)

1.8. W latach 2018-2021 (do 31 marca) do MOW zostało skierowanych łącznie 295 wychowanek, z czego 142 (48%) rozpoczęły proces resocjalizacji. Pozostałe 153 nieletnie nie zostały doprowadzone do MOW. W 2018 r. skierowano do MOW łącznie 94 wychowanki, z czego 43 z nich (46%) rozpoczęły proces resocjalizacji. W 2019 r. skierowano łącznie 96 wychowanek, a 53 z nich (55%) rozpoczęło proces resocjalizacji. W 2020 r. liczba skierowanych wychowanek wyniosła 80, z czego doprowadzono do MOW 39 (49%). W 2021 r. (do 31 marca) liczba skierowanych wychowanek wyniosła 25, z czego resocjalizację rozpoczęło 7 (28%). W poszczególnych latach 2018-2021 (do 31 marca) nie zostało doprowadzonych do MOW kolejno: 51, 43, 41 oraz 18 wychowanek.

(akta kontroli str. 194)

1.9. W MOW według stanu na 31 marca 2018 r., 2019 r., 2020 r. i 2021 r. liczba zatrudnionych wychowawców wynosiła odpowiednio: 19, 20, 21 i 23, według stanu na 30 czerwca 2018 r., 2019 r. i 2020 r. odpowiednio: 19, 20 i 21 wychowawców, na 30 września 2018 r., 2019 r. i 2020 r. odpowiednio: 20, 20 i 23, a na 31 grudnia 2018 r., 2019 r. i 2020 r., zatrudniano w MOW odpowiednio 20, 21 i 23 wychowawców.

(akta kontroli str. 195)

1.10. Przeprowadzona przez Opolskiego Kuratora Oświaty¹⁶, na zlecenie NIK, kontrola doraźna w MOW, wykazała, że wychowawcy grup wychowawczych zatrudnieni w MOW na dzień 31 marca 2021 r., posiadali wymagane kwalifikacje, o których mowa w § 16 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli¹⁷.

(akta kontroli str. 472-543)

1.11. W okresie objętym kontrolą w MOW prowadzone były dwie szkoły specjalne: szkoła podstawowa oraz szkoła branżowa I stopnia. W roku szkolnym 2017/2018 w szkole podstawowej utworzono trzy oddziały¹⁸, a w szkole branżowej jeden oddział¹⁹. W roku szkolnym 2018/2019 w szkole podstawowej utworzono trzy oddziały²⁰, a w szkole branżowej dwa oddziały²¹. W roku szkolnym 2019/2020 w szkole podstawowej utworzono dwa oddziały²², a w szkole branżowej dwa

¹⁴ Wobec których sąd orzekł o umieszczeniu w MOW.

¹⁵ Liczba wychowanek na liście MOW, nieuwzględniająca ucieczek i niepowrotów z przepustek.

¹⁶ Dalej: kontrola Opolskiego Kuratora Oświaty. Kontrola została zlecona na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK.

¹⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1289; dalej: rozporządzenie MEN w sprawie kwalifikacji nauczycieli.

¹⁸ Klasa 7 szkoły podstawowej, klasa 2 i 3 gimnazjum.

¹⁹ Klasa I.

²⁰ Klasa 7 i 8 szkoły podstawowej, klasa 3 gimnazjum.

²¹ Klasa I i II.

²² Klasa 7 i 8 szkoły podstawowej.

oddziały²³. W roku szkolnym 2020/2021 zarówno w szkole podstawowej, jak i w szkole branżowej utworzono po dwa oddziały²⁴.

(akta kontroli str. 196)

1.12. W szkołach wchodzących w skład MOW, według stanu na 31 marca 2018 r., 2019 r., 2020 r. i 2021 r., zatrudniano następującą liczbę nauczycieli: 21, 24, 25, 24, według stanu na 30 czerwca 2018 r., 2019 r. i 2020 r. odpowiednio: 21, 24 i 25, na 30 września 2018 r., 2019 r. i 2020 r. odpowiednio: 24,23 i 25, a na 31 grudnia 2018 r., 2019 r. i 2020 r., zatrudniono odpowiednio 24,23 i 25 nauczycieli.

(akta kontroli str. 197)

1.13. Kontrola Opolskiego Kuratora Oświaty wykazała, że nauczyciele zatrudnieni w szkołach wchodzących w skład MOW posiadali wymagane kwalifikacje, o których mowa w § 16 ust. 3 i 5 rozporządzenia MEN w sprawie kwalifikacji nauczycieli.

(akta kontroli str. 472-543)

1.14. W MOW w okresie objętym kontrolą zatrudnionych było dwóch psychologów²⁵ i jeden pedagog²⁶. Tygodniowy wymiar czasu pracy psychologa i pedagoga ustalony przez organ prowadzący, po 1 września 2018 r., tj. na lata szkolne 2018/2019, 2019/2020 oraz 2020/2021 nie był wyższy niż 22 godziny²⁷. W okresie objętym kontrolą rzeczywista liczba wychowanków przebywających w MOW nie była wyższa niż 36²⁸. Według stanu na 31 marca 2018 r., 2019 r., 2020 r. i 2021 r. liczba ta wynosiła odpowiednio: 8, 35, 33, 23 wychowanków, a na 30 czerwca 2018 r., 2019 r. i 2020 r. odpowiednio: 5, 2 i 18, na dzień 30 września 2018 r., 2019 r. i 2020 r. odpowiednio: 23, 25, 35, a na 31 grudnia 2018 r., 2019 r. i 2020 r. odpowiednio: 11, 7 i 6 wychowanków.

Wicedyrektor ds. MOW wyjaśniła, że MOW wnioskuje do organu prowadzącego o zwiększenie tygodniowego wymiaru czasu pracy psychologa i pedagoga tylko wtedy, jeśli faktyczna liczba osób przebywających jest większa niż 36 wychowanków. Dla organu prowadzącego jest to przesłanka do zwiększenia tygodniowego wymiaru czasu pracy tych specjalistów. We wskazanych okresach (...) liczba przebywających w placówce wychowanków nie przekraczała liczby 36.

Zgodnie z § 24 ust. 4 rozporządzenia w sprawie MOW, w przypadku, gdy liczba wychowanków w MOW przekracza 36, tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć psychologa i pedagoga zwiększa się o co najmniej 1/3 w przeliczeniu na kolejnych 12 wychowanków.

(akta kontroli str. 193, 198-201, 637-648)

1.15. Kontrola Opolskiego Kuratora Oświaty wykazała, że psycholog i pedagog zatrudnieni w MOW posiadali wymagane kwalifikacje, o których mowa w §§ 18 i 19 rozporządzenia MEN w sprawie kwalifikacji nauczycieli.

(akta kontroli str. 472-543)

²³ Klasa I po gimnazjum oraz klasa I po szkole podstawowej.

²⁴ Klasa 7 i 8 szkoły podstawowej oraz klasa I i II w szkole branżowej.

²⁵ Na dzień 31 marca, 30 czerwca, 30 września i 31 grudnia 2018 r., 2019 r. i 2020 r. oraz na dzień 31 marca 2021 r. w wymiarze 1 etatu każdy.

²⁶ Wg stanu jak wyżej.

²⁷ Wg stanu na 31 marca i 30 czerwca 2018 r. wynosił 26 godzin tygodniowo – dla psychologa i pedagoga. Od 1 września 2018 r. wymiar ten wynosił 22 godziny tygodniowo.

²⁸ Liczba wychowanków przyjętych do MOW (liczba wychowanków na liście MOW, nieuwzględniająca ucieczek i niepowrotów z przepustek) według stanu na 31 marca 2018 r., 2019 r., 2020 r. i 2021 r. wynosiła odpowiednio: 41, 41, 37 i 36. Według stanu na 30 czerwca 2018 r., 2019 r. i 2020 r. liczba przyjętych wychowanków wynosiła odpowiednio: 33, 37 i 38. Na 30 września 2018 r., 2019 r. i 2020 r., było to kolejno: 28, 30, 40 wychowanków. Stan liczbowy wychowanków przyjętych do MOW na 31 grudnia 2018 r., 2019 r. i 2020 r., wynosił odpowiednio: 30, 32 i 37.

1.16. W MOW podejmowano działania na rzecz zapewnienia bezpiecznych warunków przewożenia nieletnich. W MOW nie określono zasad (procedur wewnętrznych) konwojowania wychowanek do MOW. Zgodnie natomiast z § 23 pkt 8 Statutu, Dyrektor MOW obowiązany był do odebrania zatrzymanej przez Policję nieletniej, w ciągu 48 godzin od powiadomienia o zatrzymaniu. Dyrektor MOW wyjaśnił, że *stosowanie metod i procedur wg przepisów i zasad obowiązujących podczas konwojowania młodocianych przestępców (wychowanków zakładów wychowawczych, zakładów poprawczych, zakładów karnych) nie ma zastosowania w sytuacji przemieszczania się uczniów kierowanych do młodzieżowych ośrodków wychowawczych. W młodzieżowym ośrodku wychowawczym dzieci i młodzież przebywa przez całą dobę we wszystkie dni tygodnia. Ze specyfiki ośrodka wynika również konieczność wykonywania przez wychowawców czynności opiekuńczych wobec wychowanków, w tym działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej (wizyty u lekarza, stomatologa, ginekologa, itp.), zorganizowania kontaktu z rodziną, spraw z zakresu postępowania sądowego (konieczności odwiezienia i powrotu do ośrodka), jak również odebrania i przywiezienia wychowanki z Policijnej Izby Dziecka (PID) w przypadku jej ucieczki z ośrodka. W latach 2018-2021 z PID łącznie odebrano 33 wychowanki, podczas których nie odnotowano sytuacji zagrażających zdrowiu pracownika MOW, wychowanki, próby dokonania ucieczki. Wyjazdy realizowało 28 nauczycieli, którzy w zdecydowanej większości posiadali ukończony kurs z zakresu stosowania środków przymusu bezpośredniego. Przewóz realizowany był dwoma samochodami marki VW Transporter oraz Caravelle. Samochody te nie są wyposażone w dodatkowe - szczególne wyposażenie. Pracownicy MOW posiadają orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do kierowania pojazdami oraz stosowne orzeczenie psychologiczne. Wychowawca sprawujący opiekę podczas transportu wychowanek MOW zajmuje miejsce w drugim rzędzie siedzeń przy drzwiach przesuwnych. Transportowana wychowanka zajmuje miejsce w ostatnim rzędzie siedzeń. Podczas transportu wszyscy uczestnicy obowiązkowo są wpięci w pasy bezpieczeństwa. W przypadku przewozu więcej niż dwóch wychowanek, bądź nawet jednej wychowanki, co do której zachodzi prawdopodobieństwo stworzenia sytuacji stanowiącej zagrożenie, zwiększa się liczbę wychowawców przynajmniej o jedną osobę. Decyzja o delegowaniu wychowawcy podejmowana jest każdorazowo indywidualnie celem zapobiegnięcia ewentualnym zdarzeniom nadzwyczajnym, mogącym mieć negatywne skutki na przebieg transportu. Wychowawca podczas transportu ma podgląd na wychowankę siedzącą za nim poprzez dodatkowe lustro. Depozyt transportowanej wychowanki zabezpieczony jest w schowku pod zamknięciem od strony pasażera obok kierowcy. Na czas epidemii COVID-19 przestrzegane są aktualne obostrzenia i zalecenia MEiN, MZ i GIS (dezynfekcja rąk lub rękawiczki jednorazowe, osłona ust i nosa). Prowadzący pojazd kierowca w miarę możliwości unika konieczności postojów na stacjach benzynowych oraz MOP. Po każdym transporcie pojazd jest dezynfekowany przez kierowcę.*

(akta kontroli str. 54-89, 327-342)

1.17. W MOW obowiązywały regulacje wewnętrzne (zawarte w PZOW) dotyczące zapobiegania wnoszeniu do MOW alkoholu, narkotyków lub środków odurzających, a także procedury postępowania w przypadku podejrzenia wychowanki o zażycie takich środków²⁹. Przewidywały one m.in.: powiadomienie Policji, gdy stan zdrowia i zachowanie wychowanki oraz zaistniała sytuacja dawały powody do jej interwencji oraz odwiezienie wychowanki do szpitala w celu wykonania odpowiednich testów.

²⁹ Regulamin przyjmowania wychowanek do MOW; Procedura postępowania w przypadku dowiedzenia wychowanki pod wpływem alkoholu lub środków odurzających; Procedura ujawnienia na terenie ośrodka wychowanki będącej pod wpływem alkoholu lub środków odurzających; Procedura postępowania w przypadku podejrzenia posiadania przez wychowankę substancji przypominającej narkotyk.

Postanowienia ww. procedur nie naruszały zasad poszanowania godności i prywatności wychowanek, o których mowa w § 2 rozporządzenia w sprawie MOW. Wicedyrektor ds. MOW wyjaśniła, że *wnoszenie przez wychowanki na teren ośrodka alkoholu, narkotyków, niebezpiecznych narzędzi występuje rzadko. Wychowanki zazwyczaj nie wnoszą niebezpiecznych narzędzi, częściej zdarzają się próby wniesienia narkotyków. W przypadku podejrzenia lub stwierdzenia takiego incydentu wzywana jest policja. Problemem występującym w zapobieganiu tego typu zdarzeń jest fakt, że pracownikom placówki nie wolno przeszukiwać rzeczy wychowanek (tylko za ich zgodą i okazaniem rzeczy wychowanki) oraz możliwości sprawdzenia, czy wychowanka posiada ukryte niedozwolone przedmioty umieszczone bezpośrednio na ciele.*

(akta kontroli str. 130-173, 327-335, 637-648)

1.18. W latach 2018-2021 (do 31 marca) w MOW przebywało łącznie 10 wychowanek będących w ciąży. Wychowanki będące w ciąży, przebywały w MOW tylko do czasu porodu (żadna z wychowanek nie urodziła dziecka podczas pobytu w MOW). Na czas porodu i położnicy wychowanki, za zgodą sądu, były urlopowane do domów rodzinnych, placówek opiekuńczych, domu samotnej matki. Nie wracały już po porodzie do MOW. W odniesieniu do ww. 10 przypadków wychowanki po porodzie osiągały pełnoletność, następowała zamiana środka wychowawczego (na dozór kuratora sądowego) lub uchylene dotychczasowego środka wychowawczego. W MOW, zgodnie z zapisami § 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie MOW, podejmowano działania w zakresie zapewnienia opieki oraz przygotowania nieletniej w ciąży do roli rodzicielskiej. Wychowanki w ciąży były w MOW pod opieką ginekologa, położnej oraz uczestniczyły w zajęciach warsztatowych z psychologiem w zakresie budowania więzi i nawiązywania kontaktów z dzieckiem. Wychowankom w ciąży zapewniano także dodatkowe porcje warzyw, owoców, nabiału oraz większe porcje mięsa. Wicedyrektor ds. MOW wyjaśniła, że *w latach 2018- 2021 nie występowały i nie występują problemy związane z warunkami pobytu w MOW nieletnich w ciąży oraz z zapewnieniem bezpieczeństwa wychowankom w ciąży. Nie zdarzył się dotąd żaden incydent, który mógłby zagrozić nieletniej w ciąży. Wszystkie wychowanki będące w ciąży są pod opieką lekarzy specjalistów, psychologa oraz położnej środowiskowej.*

(akta kontroli str. 124-129, 637-648)

1.19. W związku z pandemią COVID-19 w MOW wprowadzone zostały specjalne rozwiązania w zakresie jego funkcjonowania. Wprowadzona została procedura postępowania w przypadku podejrzenia zarażenia koronawirusem. Dyrektor wyjaśnił, że *zaopatrzone pracowników w środki ochronne w postaci zakupu płynów do dezynfekcji rąk, maseczek osłaniających usta i nos, przyłbic, kombinezonów ochronnych. Zalecono dokonywanie porannego i wieczornego obowiązkowego pomiaru temperatury ciała wychowanek - zakupiono na każdą grupę wychowawczą termometry bezdotykowe. Wychowanki zobligowano do zgłaszania pogarszającego się stanu zdrowia wychowawcom lub dyrekcji. W razie konieczności do czasu uzyskania wyniku testu na obecność wirusa COVID-19 pozostawały w kwarantannie w izolacji, a przypadku uzyskania wyniku pozytywnego w izolacji. Zasady dalszego postępowania w przypadku potwierdzonego zarażenia COVID-19, ustalano każdorazowo z pracownikiem PSSEP w Strzelcach Opolskich. Zakupiono naczynia jednorazowe dla wychowanek pozostających w kwarantannie bądź izolacji. Zaadoptowano w okresie jesiennym 2020 r. podczas wzrostu liczby zachorowań wśród wychowanek na COVID-19 dodatkowe pomieszczenia na II piętrze w budynku SOSW - 5 sal izolacyjnych. Na bieżąco przestrzegano wytycznych MEiN, MZ i GIS. Łącznie w okresie od 11*

marca 2020 do 24 kwietnia 2021 roku odnotowano 26 przypadków zachorowania wśród wychowanek oraz 33 przypadki wśród pracowników. Na przełomie października i listopada 2020 roku poddano testom na obecność COVID-19 wszystkie wychowanki i wszystkich wychowawców MOW. Zasady dalszego postępowania w przypadku potwierzonego zarażenia COVID-19 ustalano każdorazowo z pracownikiem PSSEP w Strzelcach Opolskich. Wychowanki mają zapewniony dostęp do POZ oraz lekarzy specjalistów zgodnie ze zgłaszanymi problemami zdrowotnymi, uczestniczą w psychoterapii indywidualnej, w razie potrzeby są hospitalizowane w szpitalu powiatowym w Strzelcach Opolskich lub w szpitalu neuropsychiatrycznym w Opolu. W MOW zapewniono pomieszczenia do odbywania kwarantanny oraz izolacji. Wszyscy pracownicy i wychowanki mają dostęp do środków ochrony osobistej. Nie odnotowano problemów z funkcjonowaniem MOW w trakcie trwania pandemii COVID-19. Pracownicy pedagogiczni, administracji i obsługi wzajemnie wspierają się w tym trudnym dla nas wszystkich okresie. Nie było większych problemów z zapewnieniem opieki młodzieży w związku z wysoką absencją pracowników oraz opieki nad wychowankami przebywającymi w izolacji bądź kwarantannie. Pomimo obaw nie doszło do żadnych zdarzeń nadzwyczajnych. Dziewczęta dzięki wychowawcom i nauczycielom ze zrozumieniem pogodziły się z obostrzeniami wynikającymi z panującej sytuacji epidemicznej w kraju. Wszyscy pracownicy pedagogiczni, którzy zadeklarowali chęć szczepienia przeciwko COVID-19 zostali zaszczepieni I dawką w miesiącu lutym 2021 roku. Drugą dawkę mają przyjąć w miesiącu maju 2021 roku. Nie odnotowano problemów związanych z rejestracją i realizacją szczepień pracowników MOW. Na chwilę obecną zostali zaszczepieni również pracownicy zatrudnieni w charakterze pomocy wychowawców sprawujących opiekę w porze nocnej. Codziennie systematycznie dezynfekowane są w szkole, w grupach wychowawczych, w stołówce, blaty stołów, ławek uczniowskich, podchwyty, poręcze, klamki, baterie umywalkowe, wietrzone w czasie przerw w nauce sale lekcyjne. Wychowanki w czasie przerw lekcyjnych, w trakcie przemieszczania się po terenie placówki oraz w trakcie przewozu samochodem służbowym noszą maseczki. Organowi prowadzącemu systematycznie drogą elektroniczną przesyłany jest raport zawierający informacje o liczbie wychowanek, nauczycieli, pracowników administracji i obsługi zarażonych COVID-19 oraz przebywających w kwarantannie. Wicedyrektor ds. MOW wyjaśniła, że MOW w Leśnicy nie otrzymał pisemnych wytycznych dotyczących zasad postępowania w ośrodku w związku z pandemią COVID-19 od organu prowadzącego, ORE, Kuratorium Oświaty, Sanepidu. Wytyczne dotyczące organizowania i przeprowadzania w 2020 roku egzaminów ósmoklasisty, gimnazjalnego, maturalnego, potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, zostały opracowane wspólnie przez Centralną Komisję Egzaminacyjną, Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Głównego Inspektora Sanitarnego z maja 2020 roku. W dniu 5 sierpnia 2020 roku Minister Edukacji Narodowej przedstawił Wytyczne dla publicznych i niepublicznych szkół i placówek, które obowiązują od 1 września 2020 r. oraz 28 sierpnia tegoż roku Zalecenia dla dyrektorów szkół w strefie czerwonej/żółtej, które są publicznie dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej. Ministerstwo Edukacji Narodowej, w komunikatach kierowanych do dyrektorów MOW, zawarło kilka wytycznych odnośnie funkcjonowania placówek w czasie pandemii COVID-19. Dotyczyły one m.in.: ograniczenia opuszczania placówki przez wychowanków, zawieszenia urlopów i odwiedzin, współpracy dyrektorów MOW ze służbami sanitarnymi i zespołami kryzysowymi podlegającymi samorządom powiatowym. Ponadto, wychowankowie po przyjęciu do placówki powinni być izolowani od grup wychowawczych i poddani 7-dniowej kwarantannie, a stan ich zdrowia powinien być monitorowany. MEN zaleciło, aby przy tych czynnościach stosować standardowe

procedury zalecane przez Głównego Inspektora Sanitarnego. Cały ciężar odpowiedzialności został „zgodnie z przepisami prawa oświatowego” przeniesiony na barki dyrektora MOW, który to odpowiada za przygotowanie skutecznych mechanizmów eliminowania zagrożeń na terenie placówki, a jednocześnie wprowadza rozwiązania umożliwiające bezpieczne funkcjonowanie wszystkich pracowników na jej terenie.

(akta kontroli str. 327-335, 349-383, 637-648)

1.20. Spośród łącznej liczby 57 pracowników MOW³⁰ (wychowawcy, nauczyciele, psychologowie, pedagodzy, pozostali pracownicy) do szczepienia zostało zgłoszonych 28 osób³¹. Według stanu na 30 kwietnia 2021 r. wszystkie ww. osoby zostały zaszczepione jedną dawką.

Wicedyrektor ds. MOW wyjaśniła, że nie wystąpiły żadne problemy z rejestracją chętnych pracowników MOW na szczepienie przeciwko COVID-19. Po kilku dniach od rejestracji pracownicy zostali zaszczepieni.

(akta kontroli str.197, 327-335, 637-648)

1.21. W wyniku kontroli P/17/099, NIK nie formułowała wniosków w zakresie przygotowania MOW do realizacji zadań.

W wystąpieniu pokontrolnym z 25 maja 2017 r. zawarta została natomiast uwaga dotycząca znacznego zużycia tapczanów, szaf, krzeseł, szafek do przechowywania rzeczy, a także wyposażenia pomieszczeń sanitarno-higienicznych dla grup wychowawczych (I,II i III). W wyniku podjętych działań, w MOW spełnione zostały warunki mieszkalne określone w rozporządzeniu w sprawie MOW, co opisano w pkt. 1.6. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 90-122, 211-239)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność MOW w zbadanym powyżej zakresie. MOW był przygotowany do realizacji zadań. Pomieszczenia i otoczenie ośrodka spełniały ogólne wymagania z zakresu bezpieczeństwa i higieny, a wychowankom zapewniono wymagane przepisami warunki mieszkaniowe. Wychowankom w ciąży zapewniono także odpowiednią opiekę i żywienia. Osoby zatrudnione na stanowiskach nauczycieli, wychowawców, psychologów i pedagoga posiadały wymagane kwalifikacje.

OBSZAR

2. Realizacja przez MOW zadań opiekuńczych i wychowawczych

Opis stanu
faktycznego

2.1. W latach 2018-2021 (do 31 marca) z ewidencji MOW zostało skreślonych łącznie 143 wychowanek, z tego w kolejnych latach ww. okresu odpowiednio: 49, 49, 39, 6. Skreśleń dokonywano z uwagi na:

- długotrwałą nieobecność³² - w 64 przypadkach (44,7%) - ewidencyjna długość pobytu od dnia przyjęcia do dnia skreślenia z ewidencji MOW wyniosła od 29 do 970 dni;

³⁰ Wg stanu na 31 marca 2021 r.

³¹ W tym 13 wychowawców, 13 nauczycieli, 1 osoba z grupy psychologów i pedagogów, 1 osoba z grupy pozostałych pracowników.

³² Ucieczka lub brak powrotu z urlopu/przepustki. Odpowiednio skreśleń z tego powodu w latach 2018-2021 (31.03) było: 26, 20, 16, 2.

- przeniesienie do innego MOW z przyczyn wychowawczych - w 17 przypadkach³³ (11,9%) - ewidencyjna długość pobytu wyniosła od 42 do 726 dni;
- ukończenie 18 roku życia - w 34 przypadkach³⁴ (23,8%) - ewidencyjna długość pobytu wyniosła od 18 do 865 dni;
- zakończenie procesu resocjalizacji przed ukończeniem 18 roku życia - w siedmiu przypadkach³⁵ (4,9%) - ewidencyjna długość pobytu wyniosła od 228 do 873 dni;
- z innych przyczyn³⁶ - w 21 przypadkach (14,7%), w tym zmiana środka wychowawczego na dozór kuratora w ośmiu przypadkach. Ewidencyjna długość pobytu wyniosła od 62 dni do 855 dni.

We wszystkich siedmiu przypadkach zakończenia procesu resocjalizacji przed ukończeniem przez wychowanka 18 roku życia, decyzję w tym zakresie podejmował sąd rodzinny, który w wydanych postanowieniach uchylał środek wychowawczy w postaci umieszczenia w ośrodku. MOW przekazywał do sądów opinie o tych wychowankach.

W pięciu ww. przypadkach postanowienia nie zawierały uzasadnień. W odniesieniu do dwóch wychowanek, w uzasadnieniu sąd wskazywał na brak przejawów demoralizacji oraz możliwość kontynuowania nauki poza MOW.

(akta kontroli str. 188-192)

2.2. W prowadzonej dokumentacji MOW ewidencjonowano (w postaci notatek służbowych wychowawców) sytuacje kryzysowe (inne zdarzenia nadzwyczajne), które nie zostały wymienione w piśmie Opolskiego Kuratora Oświaty z 9 maja 2014 r.³⁷ W latach 2018-2021 (do 31 marca) występowały w MOW: akty wandalizmu (9 przypadków); agresja i przemoc fizyczna wobec innych wychowanek (32 przypadki); agresja i przemoc fizyczna wobec wychowawców, nauczycieli, pracowników ośrodka (44 przypadki); samookaleczenia (30 przypadków); zażywanie narkotyków (jeden przypadek); inne niewymienione powyżej, w tym deklaracje samobójcze (osiem). Zdarzenia te nie dotyczyły tych samych nieletnich, a ich liczba była zbliżona do liczby takich zdarzeń występujących w latach 2015-2017. Wyjątkami były samookaleczenia, których było więcej (w latach 2015-2017 zarejestrowano dziewięć przypadków samookaleczeń).

Dyrektor wyjaśnił, że w latach 2018-2021 podejmowano w MOW działania zmierzające do zapobiegania zachowaniom/zdarzeniom nadzwyczajnym wychowanek: a/ zajęcia resocjalizacyjne; b/ zajęcia socjoterapeutyczne; c/ zajęcia profilaktyczno – rozwojowe; d/ rozmowy indywidualne z wychowawcami, pedagogiem, psychologiem; e/ psychoterapia indywidualna w WOTUiW w Opolu, Poradni Seksuologicznej Senso w Opolu, Centrum Terapii i Profilaktyki w Strzelcach Opolskich, Centrum Terapii i Psychoedukacji w Zawadzie, Poradni psychologiczno–psychoterapeutycznej SensiMed w Kędzierzynie – Koźlu; f/ leczenie specjalistyczne psychiatryczne; g/ zajęcia grupowe profilaktyczne w ramach programu „Oto ma wycieczka” oraz „Fred goes net”; h/ spotkania ze wspólnotą AA.

W ramach tych zajęć poruszane były tematy agresji, przemocy, przestępczości, samookaleczeń, prób samobójczych oraz ucieczek. Pracuje się także nad wzmacnianiem zasobów wychowanek, pokazywaniem ich mocnych stron, kształtowaniem kompetencji społecznych, rozwija się sposoby radzenia sobie z napięciem oraz umiejętności wyrażania i ugłaśniania uczuć. Służy to pokazywaniu

³³ Siedem w 2018 r., dwa w 2019 r., siedem w 2020 r. oraz jeden w 2021 r. (do 31 marca).

³⁴ 11 w 2018 r., dziesięć w 2019 r., dziesięć w 2020 r. oraz trzy w 2021 r. (do 31 marca).

³⁵ Jeden w 2018 r., pięć w 2019 r., jeden w 2020 r.

³⁶ Cztery w 2018 r., 12 w 2019 r., oraz pięć w 2020 r. Przyczynami było: przeniesienie do innego młodzieżowego ośrodka wychowawczego w celu kontynuacji nauki lub na prośbę rodzica, odroczenie środka wychowawczego w postaci umieszczenia w MOW lub przerwa w jego wykonywaniu, zamiana środka na dozór kuratora.

³⁷ Tj. zgon nieletniej lub innej osoby, samobójstwa nieletniej, zgwałcenia nieletniej, pobicia nieletniej skutkującego ciężkim uszczerbkiem na zdrowiu.

i doświadczaniu alternatywnych sposobów radzenia sobie z kryzysowymi sytuacjami i doświadczaniem napięciem. Te cele i działania, które mają zapobiegać zachowaniom nadzwyczajnym stosowane są w praktyce naszej placówki na co dzień. W sytuacji zaistniałego zachowania nadzwyczajnego lub kryzysowego stosowano również działania mające na celu zdyscyplinowanie uczennic (w sytuacji np. agresji wychowanki) w formie rozmów wychowawczych indywidualnych lub w obecności zespołu wychowawczego, stosowano konsekwencje w postaci upomnienia wychowawcy, upomnienia Dyrektora, nagany Dyrektora (zgodnie z przyjętym statutem MOW). W sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia korzystano także z interwencji na SOR-ze lub hospitalizacji na oddziale specjalistycznym.

(akta kontroli str. 327-335, 631-648)

Na podstawie informacji uzyskanych w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK z jednostek niekontrolowanych³⁸, stwierdzono iż interwencje tych jednostek w MOW pokrywały się z udokumentowanymi przez MOW sytuacjami kryzysowymi, za wyjątkiem 11 zdarzeń, co szczegółowo omówiono w sekcji stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 327-335, 631-673)

2.3. W latach 2018-2021 (do 31 marca) w MOW odnotowano łącznie 175 ucieczek wychowanek³⁹. Liczba wychowanek, które uciekały w ww. okresie wynosiła 107, z tego 26 w 2018 r.; 36 w 2019 r.; 36 w 2020 r. oraz dziewięć w 2021 r. W ww. okresie wystąpiły łącznie 42 ucieczki zbiorowe⁴⁰, z tego dziewięć w 2018 r.; 12 w 2019 r.; 18 w 2020 r. oraz trzy w 2021 r.

W latach 2013-2017 w MOW odnotowano 233 ucieczki wychowanek, z tego: 21 w 2013 r.; 75 w 2014 r.; 49 w 2015 r.; 52 w 2016 r. oraz 36 w 2017 r.

Liczba wychowanek, które uciekały w ww. okresie wynosiła: 12 w 2013 r.; 41 w 2014 r.; 34 w 2015 r., 28 w 2016 r. i 25 w 2017 r.

Liczba ucieczek w poszczególnych latach w obu ww. okresach utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

Wicedyrektor ds. MOW wyjaśniła, że w celu ograniczenia ucieczek z placówki stosuje się przede wszystkim oddziaływania wychowawcze. Oddziaływania wychowawcze mają na celu ograniczenie działania wychowanek pod wpływem emocji. W ramach zajęć resocjalizacyjnych, socjoterapeutycznych i profilaktyczno-rozwojowych poruszana jest między innymi tematyka ucieczek. Pracuje się nad wzmocnieniem zasobów wychowanek, radzeniem sobie z napięciem. Przedsięwzięcia wychowawcze mające na celu integrację ze środowiskiem, konkursy, imprezy, udział w zawodach mają również na celu ograniczyć ucieczki wychowanek. Po powrocie wychowanki z ucieczki stosowane są działania dyscyplinujące w formie rozmów indywidualnych lub zespołu wychowawczego.

(akta kontroli str. 52-53, 637-648)

2.4. W wyniku analizy dokumentacji 12 wychowanek⁴¹, które opuściły MOW w związku z ukończeniem 18 roku życia, ustalono, że w 10 przypadkach przyczyną skierowania do MOW był brak realizacji obowiązku szkolnego oraz przejawy demoralizacji (w tym używanie alkoholu, papierosów, innych używek). Pozostałe przyczyny skierowania dotyczyły zamiany środka wychowawczego (w miejsce nadzoru kuratora – dwa przypadki). Czas od wydania orzeczenia do rozpoczęcia

³⁸ Komenda Powiatowa Policji w Strzelcach Opolskich; Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Strzelcach Opolskich; Opolskie Centrum Ratownictwa Medycznego; Szpital Powiatowy w Strzelcach Opolskich; Opolski Urząd Wojewódzki.

³⁹ Odpowiednio: 42 w 2018 r., 53 w 2019 r., 68 w 2020 r. i 12 w 2021 r. (do 31 marca).

⁴⁰ Dwie lub więcej wychowanek.

⁴¹ Wyboru próby dokonano na podstawie dokumentacji wychowanek, które opuściły MOW w związku z ukończeniem 18 roku życia. Do badania wytypowano po cztery wychowanki, które opuściły MOW w 2018 r., 2019 r. i 2020 r., o najdłuższym okresie pobytu w poszczególnych latach objętych kontrolą.

pobytu w MOW w Leśnicy wynosił w zbadanej próbie od 19 do 1 582 dni⁴². Liczba dni od otrzymania informacji o skierowaniu nieletniego do MOW w Leśnicy, do stawienia się w nim, wynosił w zbadanej próbie do 23 dni.

(akta kontroli str. 176-187, 206-210)

2.5. Dla 11 wychowanek spośród objętych szczegółowym badaniem 12 przypadków wychowanek, które opuściły MOW w związku z ukończeniem 18 roku życia, sporządzone zostały po przyjęciu do MOW Indywidualne Programy Edukacyjno-Terapeutyczne (IPET), co odpowiadało wymogom § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym⁴³. W jednym przypadku taki dokument nie został sporządzony z uwagi na krótki pobyt wychowanki w MOW⁴⁴.

(akta kontroli str. 206-210, 248-326)

2.6. Objęte szczegółowym badaniem IPET-y (11) zostały sporządzone zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym⁴⁵. IPET-y zostały opracowane przez zespół, w skład którego wchodził nauczyciele, specjaliści (psycholog, pedagog) i wychowawcy grup oraz spełniały wymagania określone w § 6 ust. 1 pkt 1-8 ww. rozporządzenia. Dokumenty te zostały opracowane w wymaganych terminach, tj. po przyjęciu wychowanki do MOW⁴⁶ oraz w terminie do 30 września roku szkolnego, w którym wychowanka rozpoczynała od początku roku szkolnego kształcenie w ośrodku, albo w terminie do 30 dni od dnia złożenia w ośrodku orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Przed sporządzeniem IPET-u dokonywano w MOW wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania nieletniej. Wszystkie zbadane IPET-y były zindywidualizowane w zakresie działań resocjalizacyjnych. W trakcie pobytu wychowanki w MOW, IPET-y podlegały modyfikacji⁴⁷, w związku z zaleceniami wynikającymi z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego lub zapisów oceny poziomów funkcjonowania wychowanki, jak też z uwagi na zmianę etapu edukacyjnego.

Wicedyrektor ds. MOW wyjaśniła, że w latach 2018-2021 nie wystąpiły większe problemy związane z uzyskaniem od rodziców lub opiekunów prawnych wychowanek orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego. Sporadycznie rodzice, opiekunowie prawni przesyłali nam orzeczenie z pewnym opóźnieniem lub po naszej ponownej prośbie skierowanej do nich. Wynikało to z faktu potrzeby poszukania stosownego dokumentu (orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego) lub z powodu braku świadomości potrzeby niezwłocznego posiadania przez placówkę orzeczenia.

(akta kontroli str. 206-210, 248-326, 637-648)

⁴² Od czasu wydania postanowienia o umieszczeniu nieletniej w MOW, do czasu stawiennictwa w MOW w Leśnicy wychowanka mogła przebywać w innych placówkach.

⁴³ Dz. U. Nr 296, poz. 1755; dalej: rozporządzenie MEN w sprawie pobytu w MOW.

⁴⁴ Wychowanka została przyjęta do MOW 10 października 2019 r., w dniu 12 października 2019 r. dokonała ucieczki, a 28 października 2019 r. została skreślona z uwagi na ukończenie 18 roku życia.

⁴⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1309; dalej: rozporządzenie MEN w sprawie warunków organizowania wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie.

⁴⁶ Od 9 dni do 30 dni od przybycia.

⁴⁷ Dotyczyło to sześciu przypadków z badanej próby, dla których wydane zostały orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego w trakcie pobytu w MOW. W pięciu zbadanych przypadkach pierwszy IPET opracowano po otrzymaniu przez MOW orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, i dokument nie był już modyfikowany.

2.7. Zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie⁴⁸, wychowanka MOW przygotowuje Indywidualny Program Usamodzielniania (IPU). Program IPU przygotowuje osoba usamodzielniana wraz z opiekunem usamodzielnienia przy współpracy właściwego do przyznania pomocy kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie, co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności. W odniesieniu do badanej próby dokumentacji dotyczącej 12 wychowanek, dla dziesięciu z nich opracowany został IPU, celem realizacji we właściwym PCPR, MOPR, OPS lub MOPS⁴⁹. Spośród ww. 10 IPU, cztery opracowane zostały przez wychowanki w trakcie ich pobytu w MOW w Leśnicy. Pozostałe sześć IPU opracowane i realizowane były przez inne placówki, wymienione w art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁵⁰, w których wychowanki przebywały. Dla pozostałych dwóch wychowanek objętych próbą, taki dokument nie został sporządzony, z uwagi na ich krótki pobyt w MOW⁵¹.

(akta kontroli str. 544-580, 584-588, 596-598)

2.8. Zgodnie z § 3 rozporządzenia w sprawie pomocy na usamodzielnienie, Dyrektor MOW: a/ informuje właściwych kierowników powiatowych centrów pomocy rodzinie o wychowankach, którzy w danym roku kalendarzowym osiągną pełnoletność; b/ informuje właściwych kierowników powiatowych centrów pomocy rodzinie o zamiarze usamodzielnienia się wychowanka, co najmniej na trzy miesiące przed terminem opuszczenia przez niego placówki; c/ przekazuje dokumentację dotyczącą osoby usamodzielnianej właściwemu kierownikowi powiatowego centrum pomocy rodzinie.

W odniesieniu do czterech wychowanek (dla których IPU opracowano w MOW), w trzech przypadkach Dyrektor wypełnił ww. obowiązki. W przypadku jednej wychowanki, dla której opracowano IPU, przebywającej w MOW od 25 marca 2017 r. do 15 czerwca 2018 r. powyższe informacje i dokumentacja nie zostały przekazane lub zostały przekazane nieterminowo.

Dyrektor wyjaśnił, że w związku z odmową wychowanki przystąpienia do indywidualnego programu usamodzielnienia, nie przekazywano informacji o której mowa w § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie pomocy na usamodzielnienie do właściwego organu MOPS. Aleksandra nie wyrażała także chęci do pozostania w naszej placówce po osiągnięciu pełnoletności. Po mobilizacji kadry pedagogicznej, Aleksandra, tuż przed ukończeniem 18 roku życia zdecydowała się przystąpić do programu w dniu 3 stycznia 2018 r. W związku z powyższym termin o którym mowa w § 3 ust. 2 także nie został dotrzymany. Informację tą przekazano telefonicznie w dniu 3 stycznia 2018 r. do MOPS w Krakowie. W tym samym dniu do tuł. Ośrodka wpłynęły stosowne druki programu, celem dalszej realizacji. Kolejne niedotrzymanie terminu z § 3 ust. 3 wynikało z usprawiedliwionej nieobecności

⁴⁸ Dz. U. poz. 954; dalej: rozporządzenie w sprawie pomocy na usamodzielnienie.

⁴⁹ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

⁵⁰ Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 ze zm.

⁵¹ Jedna z ww. wychowanek została przyjęta do MOW 10 października 2019 r., w dniu 12 października 2019 r. dokonała ucieczki, a 28 października 2019 r. została skreślona z uwagi na ukończenie 18 roku życia. Druga osoba przebywała w MOW w Leśnicy od 4 lutego 2019 r. do 1 sierpnia 2019 r. Zgodnie z art. 88 ust. 1 i 3 ustawy o pomocy społecznej osoba pełnoletnia opuszczająca młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą; pieniężną na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki; w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych; w uzyskaniu zatrudnienia; na zagospodarowanie w formie rzeczowej. Przedmiotowa pomoc przysługuje osobie, która w młodzieżowym ośrodku wychowawczym przebywała co najmniej rok. Jedną wychowanką została przyjęta do MOW 10 października 2019 r., w dniu 12 października 2019 r. dokonała ucieczki, a 28 października 2019 r. została skreślona z uwagi na ukończenie 18 roku życia. Drugą wychowanką przebywała w MOW w Leśnicy od 4 lutego 2019 r. do 1 sierpnia 2019 r.

wychowanki w MOW. Informacja o ww. sytuacji, wraz z wyjaśnieniem została wysłana do MOPS w dniu 8 stycznia 2018 r., następnie 29 stycznia 2018 r., 8 lutego 2018 r., 20 marca 2018 r., oraz w dniu 26 kwietnia 2018 r. Wychowanka opuściła placówkę w dniu 15 czerwca 2018 r. Z informacji zwrotnych otrzymanych z MOPS, wynika iż program nie został zrealizowany.

Najczęstsze problemy systemowe związane z terminowym przekazywaniem powyższych informacji i dokumentów to: rotacja wychowanek pomiędzy placówkami na terenie kraju, nieobecności w Ośrodku - niepowroty, bądź opóźnienia powrotu z urlopowań, ucieczki itp., czasami zbyt późna decyzja wychowanki o chęci przystąpienia do programu usamodzielnienia. Brak ustawowego wzoru druku usamodzielnienia. Każdy MOPS lub PCPR opracowuje własne druki, które są w wielu przypadkach mało przejrzyste, zapisy trudne do zrozumienia przez wychowanki.

(akta kontroli str. 544-580, 584-588, 596-598)

2.9. Przy opracowywaniu IPU dla ww. czterech wychowanek, zachowane zostały wymagania określone w § 7 rozporządzenia w sprawie pomocy na usamodzielnienie, tj.: a/ IPU został opracowany na miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności⁵²; b/ opiekunem usamodzielnienia w trzech ww. przypadkach zostawał pracownik MOW (na czas pobytu w MOW), a w jednym przypadku opiekunem była siostra wychowanki; c/ opiekun zobowiązywał się m.in. do pomocy: w realizacji zobowiązań podjętych przez usamodzielnianą, przy modyfikacji i oceny IPU, w realizacji działań określonych w IPU, opiniowaniu wniosków urzędowych składanych przez usamodzielnianą; d/ IPU był opracowywany z opiekunem usamodzielnienia; e/ IPU był opracowywany przy współpracy właściwego kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie; f/ IPU odnosił się do sposobów i form określonych w § 7 ust. 1 pkt 1-8 rozporządzenia w sprawie pomocy na usamodzielnienie.

(akta kontroli str. 544-580, 584-588, 596-598)

2.10. W okresie objętym kontrolą w MOW realizowane były zajęcia mające na celu eliminowanie przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanek do samodzielnego i odpowiedzialnego życia po opuszczeniu ośrodka, w tym resocjalizacyjne, socjoterapeutyczne, profilaktyczno-wychowawcze oraz inne o charakterze terapeutycznym. W każdym z lat okresu objętego kontrolą w MOW realizowane były zajęcia resocjalizacyjne, sportowe, turystyczne, rekreacyjne, kulturalno-oświatowe oraz rozwijające zainteresowania. I tak, przykładowo realizowano: indywidualne zajęcia terapeutyczne⁵³; zajęcia proekologiczne (np. akcja sprzątnięcia koryta rzeki Mała Panew); wolontariat (realizacja projektu „Użyteczni”); wyjazdy na mecze drużyny siatkarskiej ZAKSA Kędzierzyn-Koźle; zajęcia sportowe na basenie; program edukacyjno-profilaktyczny – „Fred - goes net”. Organizowano też piesze wędrówki i rajdy rowerowe.

Przy realizacji ww. zajęć współpracowano z podmiotami zewnętrznymi, w tym m.in. z: Wojewódzkim Ośrodkiem Terapii Uzależnień i Współzależnień w Opolu; Poradnią Seksuologiczną *Senso* w Opolu; Związkiem Międzygminnym „Czysty Region”; klubem siatkarskim ZAKSA Kędzierzyn-Koźle; MOW-em z Kuźni Raciborskiej; Powiatowym Centrum Kultury w Strzelcach Opolskich; Centrum Terapii i Profilaktyki w Strzelcach Opolskich oraz Gospodarstwem Agroturystycznym „Dzika Chata”.

⁵² Z wyjątkiem jednego przypadku opisanego w pkt 2.8., gdzie IPU opracowano po uzyskaniu pełnoletności przez wychowankę.

⁵³ W tym zajęcia profilaktyczno-rozwojowe raz w tygodniu - zajęcia mające na celu zbudowanie relacji z innymi oraz rozwój emocjonalny wychowanek; udział wychowanek w spotkaniach grupy AA; zajęcia taneczne Fit-dance; spotkania warsztatowe z terapeutami w ramach projektu „Oto ma wycieczka”; zajęcia z grami planszowymi – w ramach *Ligii Rummicum*.

W związku z pandemią COVID-19 i związanymi z nią ograniczeniami, w MOW zrezygnowano z części zajęć grupowych i turystycznych, w tym m.in. z: wyjazdów na basen; organizacji kiermaszów świątecznych; udziału w imprezie powiatowej „Święto Chleba”; udziału w przeglądzie twórczości artystycznej „Kowadło” oraz wyjazdów na mecze siatkówki.

Wicedyrektor ds. MOW wyjaśniła, że z *przygotowaniem i realizacją zajęć o charakterze terapeutycznym występowały następujące trudności, problemy: a/ nieprzewidywalność pracy – pojawiające się sytuacje kryzysowe wynikające ze spraw bieżących; b/ niewystarczająca liczba godzin w stosunku do potrzeb wychowanek; c/ zmienna liczebność poszczególnych grup wychowawczych, spowodowana doprowadzeniami, ucieczkami, co wpływa na płynność i spójność grupy oraz jej motywację do pracy grupowej; d/ ambiwalencja w podejmowaniu zmiany przez wychowanki; e/ indywidualny charakter zaburzeń i deficytów wychowanek takich jak: depresja, zaburzenia emocjonalne, ryzyko uzależnień, niestabilna sytuacja rodzinna; f/ nieufność w relacjach interpersonalnych.*

MOW w Leśnicy nie specjalizuje się w rozwiązywaniu specyficznych dysfunkcji wychowanek. Staramy się w miarę naszych możliwości objąć opieką każdą wskazaną i doprowadzoną do placówki wychowankę niezależnie od posiadanej dysfunkcji. W zakresie przeciwdziałania przemocy i demoralizacji pomiędzy wychowankami o różnym stopniu zdemoralizowania realizowano zajęcia o charakterze terapeutycznym (zewnętrzne i wewnętrzne), zajęcia socjoterapeutyczne, zajęcia resocjalizacyjne, profilaktyczno-rozwojowe, zewnętrzne programy profilaktyczne, które miały na celu przeciwdziałanie przemocy i demoralizacji wychowanek.

(akta kontroli str. 202-205, 637-648)

2.11. Ww. kontrola Opolskiego Kuratora Oświaty wykazała, że:

- *dzienniki zajęć wychowawczych spełniały wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji*⁵⁴;,- *dzienniki lekcyjne oraz dzienniki zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej spełniały wymagania określone w rozporządzeniu MEN w sprawie prowadzenia dokumentacji.*

(akta kontroli str. 472-543)

2.12. MOW stwarzał warunki wychowankom do kontynuowania nauki po ukończeniu 18 roku życia. Każdej z wychowanek które ukończyły w trakcie roku szkolnego 18 rok życia i uzyskały zgodę sądu rodzinnego na przedłużenie pobytu w MOW, umożliwiono do końca roku szkolnego kontynuowanie nauki. Spośród 15 wychowanek, które uzyskały zgodę na kontynuowanie nauki, 12 z nich faktycznie ją kontynuowało, a dla pięciu (33%) przedłużenie pobytu w MOW umożliwiło ukończenie danego etapu edukacji (dla trzech gimnazjum, a po jednej - szkoły branżowej i podstawowej). Nie wystąpiły przypadki kontynuowania pobytu i nauki w MOW po ukończeniu 18 roku życia, bez zgody sądu rodzinnego.

Wicedyrektor ds. MOW wyjaśniła, że *sądy niemalże bez wyjątku wyrażają zgodę na przedłużenie pobytu wychowance MOW od ukończenia 18 roku życia do zakończenia roku szkolnego. Wychowanki przebywające w placówce po ukończeniu osiemnastego roku życia zazwyczaj sprawiają zdecydowanie mniej problemów wychowawczych niż wychowanki młodsze. Wynika to z faktu posiadanej przez nie dużej motywacji do ukończenia szkoły czy klasy oraz, że chcą pozostać w placówce, a nie muszą.*

(akta kontroli str. 123, 637-648)

⁵⁴ Dz. U. poz. 1646, dalej: rozporządzenie MEN w sprawie prowadzenia dokumentacji.

2.13. Dla próby 24 wychowanek⁵⁵, których dokumentacja została objęta kontrolą, w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, skierowano zapytanie do Krajowego Rejestru Karnego, czy ww. wychowanki MOW, dopuściły się czynów skutkujących założeniem kartoteki w ww. rejestrze, po opuszczeniu MOW. Z Krajowego Rejestru Karnego, NIK otrzymała ogólną statystyczną odpowiedź, która nie pozwala na przyporządkowanie otrzymanych danych do kontrolowanego MOW.

(akta kontroli str. 689-692)

2.14. Spośród objętych szczegółowym badaniem dokumentacji 24 wychowanek⁵⁶, według danych uzyskanych z Ministerstwa Edukacji i Nauki (MEN) oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)⁵⁷, po opuszczeniu MOW:

- naukę kontynuowało 15 wychowanek (62,5%), w tym osiem, które w MOW były do ukończenia 18 roku życia oraz siedem skreślonych z ewidencji MOW z powodu ucieczki lub długotrwałej nieobecności⁵⁸;
- pracę podjęło⁵⁹ dziewięć wychowanek (37,5%), w tym cztery, które w MOW były do ukończenia 18 roku życia oraz pięć skreślonych z ewidencji z powodu ucieczki lub długotrwałej nieobecności⁶⁰;
- żadna z wychowanek w badanej próbie nie została objęta ubezpieczeniem społecznym i zdrowotnym w KRUS.

(akta kontroli str. 206-210, 574-630, 692)

Spośród 12 wychowanek⁶¹, których dokumentacja została objęta kontrolą, dla 10 opracowane zostały IPU, z czego pięć (50%)⁶² podjęło realizację programów usamodzielniania⁶³.

(akta kontroli str. 206-210, 544-608, 692)

2.15. W wyniku kontroli nr P/17/099, NIK wniosowała o zapewnienie sporządzania IPET zawierających wszystkie wymagane elementy. Powyższy wniosek został zrealizowany, co szczegółowo opisano w pkt 2.6 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 90-122, 206-210, 248-308)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W prowadzonej w MOW dokumentacji nie odnotowywano w postaci notatek służbowych wychowawców niektórych sytuacji kryzysowych, które miały miejsce w ośrodku w latach 2018-2021⁶⁴. Według danych uzyskanych z Policji, wystąpiły w MOW sytuacje kryzysowe, na które brak było potwierdzenia w notatkach służbowych wychowawców. Dotyczyło to 11 zdarzeń z: 26 stycznia 2018 r. (wychowawca ujawnił białą sproszkowaną substancję, która w wyniku interwencji

⁵⁵ Wychowanki skreślone z ewidencji MOW w okresie objętym kontrolą, w tym 12 skreślonych w związku z osiągnięciem 18 roku życia oraz 12 skreślonych z powodu ucieczki lub braku powrotu z przepustki/urlopu (długotrwałej nieobecności).

⁵⁶ Wychowanki skreślone z ewidencji MOW w okresie objętym kontrolą, w tym 12 skreślonych w związku z osiągnięciem 18 roku życia oraz 12 skreślonych z powodu ucieczki lub braku powrotu z przepustki/urlopu (długotrwałej nieobecności).

⁵⁷ W trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

⁵⁸ W latach 2012-2016 naukę kontynuowało 96,67% wychowanek z próby badawczej.

⁵⁹ Zgłoszone do ubezpieczenia zdrowotnego/społecznego w ZUS.

⁶⁰ W latach 2012-2016 pracę podjęło 50% wychowanek z próby badawczej.

⁶¹ Wychowanki skreślone z ewidencji MOW, w związku z osiągnięciem 18 roku życia.

⁶² W latach 2012-2016 było to 53,33%.

⁶³ Według danych uzyskanych z PCPR, MOPR, OPS lub MOPS, w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK. Z tego, spośród czterech wychowanek, dla których opracowano IPU w MOW, dwie realizowały program.

⁶⁴ Łącznie w badanym okresie 2018-2021 (do 31 marca) wystąpiło 135 sytuacji kryzysowych, spośród których 124 odnotowano w notatkach wychowawców i pokrywały się one z meldunkami policyjnymi.

policji okazała się amfetaminą); 30 sierpnia 2018 r. (agresja wychowanki); 9 września 2018 r. (samookaleczenie i groźby samobójcze, brak notatki wychowawcy, była natomiast informacja z karty leczenia szpitalnego); 25 października 2018 r. (marihuana u nieletniej); 30 września 2019 r. (zażywanie i posiadanie marihuany); 16 grudnia 2019 r. (samookaleczenie i deklaracja połamania zszywek, brak notatki służbowej, była informacja z karty leczenia szpitalnego); 19 stycznia 2020 r. (próba samobójcza na pasku, w notatce była informacja dotycząca agresji wychowanki); 9 czerwca 2020 r. (samookaleczenie ostrzem od temperówki, brak notatki, była informacja z karty leczenia szpitalnego dotycząca niepotwierdzonego zażycia środków psychotropowych); 31 sierpnia 2020 r. (zażycie i posiadanie marihuany, brak notatki, była informacja z karty leczenia szpitalnego o podejrzeniu zatrucia nikotyną); 7 września 2020 r. (samookaleczenie szkłem z rozbitej lampki); 13 września 2020 r. (próba samobójcza, zatrucie środkami przeciwbólowymi, brak notatki, była informacja z karty leczenia szpitalnego o zatruciu środkami przeciwbólowymi).

Obowiązek dokumentowania powyższych sytuacji kryzysowych w postaci notatek służbowych wynikał z *Regulaminu postępowania w sytuacjach kryzysowych* stanowiącym załącznik nr 5 do PZOW⁶⁵, obowiązującym w MOW od 15 listopada 2013 r.

Wicedyrektor ds. MOW wyjaśniła, że z jedenastu wymienionych zdarzeń jedna notatka znajdowała się w aktach wychowanek, jedna w innym segregatorze, z czterech zdarzeń są tylko karty informacyjne z leczenia szpitalnego, z jednego zdarzenia była karta leczenia szpitalnego, która najprawdopodobniej została odesłana z dokumentacją wychowanki. W dwóch notatkach istnieje rozbieżność pomiędzy treścią sporządzoną przez wychowawcę MOW, a pracownikiem policji, (19 stycznia 2020 r., 31 sierpnia 2020 r.), z dwóch zdarzeń nie posiadamy dokumentacji.

(akta kontroli str. 150-169, 327-335, 631-673)

OCENA CZĄSTKOWA

W MOW realizowano zadania opiekuńczo-wychowawcze wspierane przez zajęcia, w tym resocjalizacyjne, socjoterapeutyczne, profilaktyczno-wychowawcze oraz inne o charakterze terapeutycznym. Opracowywane w procesie resocjalizacji dokumenty były zindywidualizowane oraz zawierały wymagane elementy.

Zajęcia resocjalizacyjne w MOW oraz zajęcia dydaktyczne w szkołach prowadzonych w MOW, zostały prawidłowo udokumentowane. Dzienniki zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej spełniały wymagania określone w rozporządzeniu MEN w sprawie prowadzenia dokumentacji. W MOW umożliwiono wychowankom kontynuowanie nauki po ukończeniu 18 roku życia. Wychowanki po opuszczeniu MOW kontynuowały naukę (62,5% z badanej próby) oraz w mniejszym stopniu podejmowały pracę (37,5%). Zrealizowany został także wniosek po kontroli z 2017 r.

W prowadzonej w MOW dokumentacji nie odnotowywano, w postaci notatek służbowych wychowawców, niektórych sytuacji kryzysowych, które miały miejsce w ośrodku w latach 2018-2021.

OBSZAR

⁶⁵ Pkt 5 ppkt 4; pkt 7 ppkt 5; pkt 8 ppkt 4; pkt 9 ppkt 5; pkt 10 ppkt 3; pkt 11 ppkt 4; pkt 12 ppkt 6; pkt 13 ppkt 6; pkt 14 ppkt 6; pkt 27 ppkt 8.

3. Monitorowanie skuteczności realizowanych zadań

Opis stanu faktycznego

3.1. Analiza dokumentacji 12 wychowanek, które opuściły MOW w związku z ukończeniem 18 roku życia wykazała, że dla 11 z nich, sporządzane były wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania ucznia⁶⁶.

Zgodnie z § 6 ust. 9 rozporządzenia MEN *w sprawie warunków organizowania wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie*, wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania ucznia dokonywano co najmniej dwa razy w roku szkolnym, z uwzględnieniem ocen efektywności wynikającej z IPET. Ww. ocen w MOW dokonywał zespół składający się z nauczycieli i specjalistów (psycholog, pedagog) prowadzących zajęcia z uczniem oraz wychowawcy grup.

(akta kontroli str. 206-210, 248-326)

3.2. W każdym ze zbadanych ww. 11 przypadków, wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania ucznia obejmowały elementy określone w § 6 ust. 10 rozporządzenia MEN *w sprawie warunków organizowania wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie*, tj. zawierały w szczególności: a/ indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne, mocne i słabe strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia wychowanek; b/ zakres i charakter wsparcia ze strony nauczycieli lub specjalistów; c/ przyczyny niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu. We wszystkich zbadanych przypadkach wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania ucznia sporządzano po przyjęciu wychowanki do MOW, a wnioski z tych ocen były uwzględniane w IPET. Modyfikacje ww. dokumentów wynikały z zaleceń otrzymywanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, tj. zawierano w nich środki i metody pracy z dzieckiem niedostosowanym społecznie lub o niepełnoprawności umysłowej w stopniu lekkim.

(akta kontroli str. 206-210, 248-326)

3.3. Zgodnie z § 28 rozporządzenia *w sprawie MOW* dokonywane były dwa razy w roku oceny efektów podejmowanych działań (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych) oraz badany był w MOW poziom bezpieczeństwa wychowanek. Oceny efektów podejmowanych działań (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych) zawierano w sporządzanych co najmniej dwa razy w roku wielospecjalistycznych ocenach poziomu funkcjonowania ucznia. Wskazywano w nich m.in. na potrzebę wzmacniania poprawnych relacji z koleżankami i rodziną, konieczność wzmacniania angażowania się w życie grupy i MOW oraz wspieranie w ukierunkowaniu do podejmowania słuszných decyzji. Poziom bezpieczeństwa w MOW badany był poprzez ankiety kierowane do wychowanek. Ankiety podlegały analizie po każdym semestrze roku szkolnego. Ankieta zawierała pytania dotyczące m.in. bezpieczeństwa w placówce, kwestii kontaktów z rodziną, udzielanej pomocy lekarskiej, dostępności numerów do instytucji zajmującymi się prawami dziecka. Na pytania dotyczące bezpieczeństwa w MOW, około połowa ankietowanych udzielała odpowiedzi twierdzących.

(akta kontroli str. 206-210, 248-326, 329-335, 384-460)

3.4. Oceny efektów podejmowanych działań i wyniki ankiet dotyczących poziomu bezpieczeństwa wychowanek stanowiły podstawę do ewaluacji działań MOW. Wnioski ze sporządzanej wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania wychowanki zawierane były w IPET-ach, gdzie wskazywano także przyczyny niezrealizowanych

⁶⁶ W jednym przypadku taki dokument nie został sporządzony z uwagi na krótki pobyt wychowanki w MOW. Wychowanka została przyjęta do MOW 10 października 2019 r., w dniu 12 października 2019 r. dokonała ucieczki, a 28 października 2019 r. została skreślona z uwagi na ukończenie 18 roku życia.

zamierzonych celów oraz wnioski do dalszej pracy. Formułowane w tych dokumentach oceny dotyczyły działań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Wnioski z ankiet badających poziom bezpieczeństwa były analizowane przez pedagoga, który sporządzał dokument pn. *Analiza porównawcza ankiet bezpieczeństwa*. Ww. wnioski dotyczyły działań mających na celu wyeliminowanie poczucia zagrożenia u wychowanek, takich jak rozmowy z wychowankami, pielęgnacja więzi rodzinnych, informowanie o nieakceptowalnych zachowaniach innych wychowanek oraz pogadanki o zasadach i normach współżycia społecznego. Dyrektor wyjaśnił, że oceną podejmowanych działań resocjalizacyjnych oraz wychowawczych jest opracowany arkusz wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania ucznia. Przynajmniej dwukrotnie w roku szkolnym podsumowuje się funkcjonowanie dziecka w określonych sferach oraz efekty wszelkich podjętych działań, funkcjonowanie wychowanki na zajęciach resocjalizacyjnych, socjoterapeutycznych, zajęciach profilaktyczno-rozwojowych oraz innych formach opieki psychologiczno-pedagogicznej. Ewaluacja celów zawartych w IPET-cie ma za zadanie odniesienie się do efektywności udzielanej wychowance pomocy. Dwukrotnie w ciągu roku szkolnego podsumowywana była praca poszczególnych grup wychowawczych na spotkaniu podsumowującym I i II półrocza każdego roku szkolnego. W spotkaniach uczestniczą wszyscy wychowawcy, psycholodzy, pedagog, dyrektor placówki, wicedyrektor ds. MOW. Podsumowanie obejmuje m.in. problemy na których koncentrowała się praca z wychowankami, frekwencję i absencję podopiecznych (ucieczki, oddalenia, nieobecności nieusprawiedliwione i usprawiedliwione). Analizuje się sukcesy i porażki w pracy z grupą. Omawia się zachowanie wychowanek, które sprawiają trudności oraz jakie zostały podjęte działania wychowawcze i efekty tych działań.

(akta kontroli str. 206-210, 248-326, 329-335, 384-460)

3.5. Wychowawcy w MOW pełniący funkcję opiekuna usamodzielnienia⁶⁷ posiadali informacje, czy wychowankowie zgłosili się do PCPR, OPS, MOPR lub MOPS w celu realizacji IPU oraz o stanie realizacji tego programu, które były pozyskiwane od nowych opiekunów usamodzielniania. Informacje o stanie realizacji IPU były zgodne z informacjami uzyskanymi przez NIK w trakcie kontroli.

(akta kontroli str. 544-580, 584-588)

3.6. Dyrektor i pracownicy MOW podejmowali działania w kierunku monitorowania losów byłych wychowanek. W latach 2018-2021 (do 31 marca) kierowano do byłych wychowanek ankiety. Odpowiedzi z ankiet były analizowane, a wyniki i wnioski przedstawiano dwa razy w roku na spotkaniach zespołów ds. wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia.

Dyrektor wyjaśnił że, w latach 2018-2021 MOW pozyskiwał informacje o dalszych losach wychowanek. Została opracowana ankieta, w której zostały postawione pytania m.in. dotyczące dalszego kształcenia, pracy zawodowej, stanu cywilnego wychowanki, posiadanego potomstwa. Zwracamy się również z prośbą o próbę oceny pobytu w naszej placówce, ocenę relacji pomiędzy uczniem/wychowanką a nauczycielem, wychowawcą, psychologiem oraz pedagogiem. Prośbę o wypełnienie ankiety kierujemy do wychowanek raz do roku. Ankieta kierowana jest do wszystkich dziewczyn. Zdecydowana większość z nich opuszcza naszą placówkę po ukończeniu 18 lat. Obecnie ankieta zamieszczona jest na stronie internetowej MOW-u. Nie pozyskujemy informacji zwrotnej od wszystkich wychowanek. Średnia skuteczność naszych starań w celu uzyskania wiedzy o dalszych losach wychowanek wynosi ok. 50%. Najczęściej to wychowanki

⁶⁷ 3 przypadki spośród badanej próby 12 wychowanek.

kontaktują się ze swoimi byłymi wychowawcami czy też pedagogiem lub psychologiem i wtedy można je poprosić o wypełnienie ankiety. Bardzo często wiedza o losie naszych wychowanek jest bardzo szczątkowa i pozyskiwana w sposób nieformalny np. wysyłanie wychowawcy zdjęcia dziecka wychowanki. Pozyskana wiedza o naszych wychowankach jest analizowana. Na jej podstawie możemy stwierdzić, że większość wychowanek nie kontynuowała dalszej nauki. Około 50% podjęło pracę. Połowa naszych wychowanek posiada już dzieci. Zdecydowana większość dziewczyn pozytywnie ocenia pobyt w naszym ośrodku. Wyniki i wnioski z ankiet służą do zwrócenia większej uwagi na poszczególne obszary naszej pracy, zintensyfikowania działań zmierzających do osiągnięcia lepszych efektów naszych oddziaływań.

(akta kontroli str. 327-335, 637-648)

3.7. W wyniku kontroli P/17/099, NIK nie formułowała wniosków w zakresie monitorowania skuteczności realizowanych zadań. W wystąpieniu pokontrolnym z 25 maja 2017 r. zawarta została uwaga dotycząca zasadności pozyskiwania i posiadania możliwie jak największej wiedzy o losach byłych wychowanek. W odniesieniu do powyżej uwagi, w MOW opracowano i stosowano narzędzie do jej pozyskiwania, tj. ankietę, o której mowa w pkt 3.6. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 90-122, 327-335, 637-648)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność MOW w zbadanym powyżej zakresie. W MOW przeprowadzane były wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania ucznia, oceny efektów podejmowanych działań oraz badano poziom bezpieczeństwa. Podejmowano także próby działań w zakresie monitoringu skuteczności realizowanych zadań, poprzez kierowanie ankiet do byłych wychowanek.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski Najwyższa Izba Kontroli wnosi o podjęcie działań zapewniających dokumentowanie sytuacji kryzysowych zgodnie z przyjętą procedurą.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie

z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 28 czerwca 2021 r.

Kontroler

Damian Mielcarek

główny specjalista kontroli państwowej

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor

DYREKTOR
Delegatura NIK w Opolu
podpis
Iwona Zyman